

Täysistunto

Torstai 29.2.2024 klo 15.59—19.56

5. Lakialoite laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 22/2023 vp Hanna Räsänen kesk ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu, edustaja Räsänen, Hanna, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.54 **Hanna Räsänen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutos, se ei ta-
pahdu tekemällä asioita aina samalla tavalla. On uskallettava myös kokeilla, ja on uskal-
lettava myös uudistua. Lakialoitteessa me 21 kansanedustajaa keskustan eduskuntaryh-
mästä ehdotamme uutta lakia alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tulovero-
lain väliaikaista muuttamista. Kokeilu toteutettaisiin vuosina 24—27 Pohjois- ja Itä-Suo-
men 25 kunnassa. Näissä kunnissa asuville korkeakoulutetuille myönnettäisiin, tietenkin
edellytysten täytyessä ja hakemuksesta, alueellinen opintolainahyvitys. Nuori siis saisi
osan opintolainastaan anteeksi. Hyvitystä voitaisiin myöntää enintään kolme erää. Määräl-
tään se olisi yhteensä enintään 8 800 euroa mutta kuitenkin enintään 60 prosenttia opinto-
lainan saajan hyvitykseen oikeuttavan tutkinnon suorittamislukukauden viimeisen päivän
lainamäärästä. Hyvitys olisi saajalleen verotonta tuloa.

Arvoisa puhemies! Alueellisen opintolainahyvityskokeilun tavoitteena on osaavan työ-
voiman saatavuuden parantaminen ja elinvoiman kohentaminen harvaan asutulla maaseu-
dulla. Valtioneuvoston asettama harvaan asuttujen alueiden parlamentaarinen työryhmä eli
kotoisasti HAMA on pohtinut konkreettisia ratkaisuehdotuksia harvaan asuttujen alueiden
ongelmiin Suomessa. Toimin tuon ryhmän puheenjohtajana edellisellä vaalikaudella. Alu-
eellisen opintolainahyvityksen kokeilu oli viime kaudella HAMA-ryhmän tärkeimpiä esi-
tyksiä. Kokeilu perustuu yliopistotutkijoiden selvitykseen. Työryhmämme tilasi siis opin-
tolainahyvityskokeilusta ennakkoselvityksen ja teetti myös kyselyn nuorille. Tulokset oli-
vat erittäin lupaavia. Sen perusteella noin kaksi kolmasosaa yliopisto-opiskelijoista ja kol-
me neljäsosaa ammattikorkeakouluopiskelijoista olisi valmis muuttamaan harvaan asutul-
le alueelle, jos he saisivat ehdotuksen mukaisen opintolainahyvityksen. Potentiaalisia
muuttajia ovat esiselvityksen mukaan erityisesti ne korkeakoulutetut, jotka ovat aiemmin-
kin asuneet maaseudulla. Kokeilun vaikutuksen selville saamiseksi kokeilun tulisi
olla mahdollisimman yhtenäinen ja selvärajainen alue. Nyt ehdotettu 25 Itä- ja Pohjois-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

Suomen kunnan muodostama kokeilualue on arvioitu esityksen valmistelussa parhaaksi toteuttamisvaihtoehdoksi.

Toimenpide-ehdotusten mahdollinen toteuttaminen olisi aluksi tehtävä määräaikaishan kokeilulakeina, joilla pyrittäisiin hankkimaan tarvittavaa tietoa toimenpide-ehdotusten tosiasiallisista vaikutuksista ja toimivuudesta toimenpiteiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Määräaikainen kokeilu muodostaisi myös perustuslain 6 §:n edellyttämän hyväksyttävän perusteen tinkiä muodollisesta yhdenvertaisuudesta alueellisessa suhteessa.

Edellä mainitulta pohjalta alueellisesta opintolainahyvityskokeilusta valmisteltiin edellisellä vaalikaudella opetus- ja kulttuuriministeriössä hallituksen esitys. Esitys oli erittäin valmis, ja se kävi myös laajan lausuntokierroksen. Esitys kaatui kuitenkin valitettavasti aivan viime metreillä hallituksen neuvotteluissa vasemmiston vastustukseen. Tein tuon jälkeen asiasta myös viime vaalikaudella oman lakiesityksen, ja se keräsi runsaasti nimiä yli puoluerajojen. Mukana oli itse asiassa aika monta nykyisen hallituspuolueenkin edustajaa. Mikä tärkeintä, kokeilulla on Itä- ja Pohjois-Suomen ihmisillä ja yrityksillä vahva tuki ja vahva tarve.

Arvoisa puhemies! Norjassa alueellinen opintolainahyvitys otettiin käyttöön jo 1990-luvun taitteessa. Tulokset ovat olleet Norjassa erittäin hyviä. Nyt meillä pitää olla rohkeutta kääntää aluepolitiikassa uusi lehti. Meidän pitää tehdä tämä sama myös Suomessa. Epävakaa maailmantilanne ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat heikentäneet entisestään itäisen Suomen tilannetta. Yrittäjäbarometrien mukaan yrittäjien usko tulevaisuuteen on heikentynyt eniten itärajan maakunnissa. Samanaikaisesti elinvoimaisetkin yritykset sekä julkinen sektori kärsivät alueella vakavasta työvoimapulasta.

Miksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu siis tarvitaan?

Ensinnäkin, se mahdollistaisi nuorille monen toiveiden mukaisen kodin ja elämäntavan ja elämän rakentamisen myös isoimpien kasvukeskusten ulkopuolelle. Nykyisin nuoret lähtevät kotiseudultaan opiskelemaan muualle ja päätyvät töihin isoimpiin keskuksiin. Vain harva palaa kotiseudulleen. Näinä epävakaina aikoina ja elämisen ylipitäen kallistuessa kokeilu helpottaisi osaltaan myös opintolainaa maksavien nuorten toimeentuloa.

Toiseksi, se helpottaisi osaltaan pulaa eri alojen työntekijöistä. Työntekijäpula vaarantaa jo lähi- ja peruspalvelujen saatavuuden osalta ihmisten ja alueellistakin tasa-arvoa. Työntekijäpula on etenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa kärjistyvä, kasvava ongelma.

Kolmanneksi, kokeilu lisäisi Pohjois- ja Itä-Suomen alueiden elinvoimaisuutta. Venäjäsuhteiden katkeaminen on muuttanut näiden alueiden tilannetta ja näkymiä perinpohjaisesti. Pohjois- ja Itä-Suomen tukeminen ei todellakaan ole muulta Suomelta pois. Huolenpito Itä- ja Pohjois-Suomen elinvoimasta on näissä oloissa huolenpitoa Suomen turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Keskusta ajaa kokeilun toteuttamista koko voimalla. Esitämme tämän lisäksi myös erityistalousalueita Suomeen. Kyse on uuden ajan aluepolitiikasta ja suomalaisten ja Suomen pärjäämisestä. Turvaa, työtä ja toimeentuloa eikä yhteiskunnallista tasa-arvoa ole ilman kauttaaltaan elinvoimaista Suomea. Keskittämisen aika on kerta kaikkiaan ohi. Meidän pitää kehittää tasapuolisesti koko maata, ja sitä tulee kehittää ihmisten toiveista ja ihmisten tarpeista käsin.

Lopuksi haluan kiittää aloitteen allekirjoittaneita kansanedustajakollegoitani. Muutos todellakin tarvitsee aina rohkeutta, ja se tarvitsee myös kykyä nähdä tulevaisuuteen. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

18.01 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämähän on aivan upea ja hyvin tarpeellinen lakialoite, joka myös hallituspuolueissa vielä viime kaudella kelpasi.

Haluaisin ehkä vähän muistella aiempia lausuntoja. Edustaja Simula perussuomalaisista totesi, että ”emme voi antaa maaseudun tyhjentyä emmekä omavaraisuutemme kuihtua poliittisin päätösin tai toisaalta tekemättä jättämällä. Siksi tämä kokeilu, mielellään osana suurempaa maaseutumaisten ja harvaanasuttujen seutujen elinvoimaohjelmaa, tulee toteuttaa viimeistään tulevalla vaalikaudella.” Nyt ollaan sillä tulevalla vaalikaudella. Olen perussuomalaisen edustajan kanssa tästä asiasta täysin samaa mieltä. Tämä on hyvin tarpeellinen kokeilu. Olen kyllä samaa mieltä myös tästä harvaan asuttujen seutujen elinvoimaohjelmasta, ja toivoisin, että semmoinen laitettaisiin valmisteille, ellei se vielä valmis- teilla ole. Edustaja Heinonen kokoomuksesta totesi, että ”tällaista asiaa, joka on syntynyt parlamentarisessa yhteisymmärryksessä siitä, että kokeillaan, katsotaan, mitä tällä saadaan aikaan, ei pitäisi jättää tällaisen pelin politiikan pelinappulaksi vaan viedä yhdessä eteenpäin.” Asia on ollut myös kristillisten vaaliohjelmassa, mutta valitettavan mielenkiin- toisesti tuulet sitten kuitenkin kääntyivät ja alueellinen opintolainahyvyitys unohtui jonne- kin.

Minua ihmetyttää, miksi asiaa ei nyt edistetä, jos tämä yhteisymmärrys on vielä joku aika sitten ollut näin vahva. Tätä olisin halunnut hallituspuolueitten edustajilta kysyä, jos heitä olisi täällä salissa enemmän kuin yksi — nyt yli sadasta edustajasta yksi on paikalla.

Hallitukselle kokonaisuutena haluaisin lähettää terveisiä, että uskokaa tai älkää, mutta meilläkin haja-asutusalueella ja pienissä kunnissa tarvitaan niitä lääkäreitä, insinöörejä ja opettajia. Siellä on vielä ihmisiä, vaikka maaseutu kuinka tuntuu joittenkin mielestä ole- van turhaa aluetta ja aluetta, joka haluttaisiin tyhjentää.

Siispa jos koko Suomi kiinnostaa ja nuorten työllisyys kiinnostaa, niin hyvänen aika, nyt jos koskaan tarttukaa mahdollisuuteen ja laitetaan tämä alueellinen opintolainahyvyitys ete- nemään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

18.04 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Lämpimät kiitokset edustaja Räsäselle tästä loistavasta lakialoitteesta. Meidän keskustan ryhmähän jo itse asiassa viime vuoden puolella, kun käytiin tälle vuodelle tätä talousarviota ja sivistys-, koulutusasioita läpi, sisällytti tämän meidän vaihtoehtoomme. Ei voi ainakaan siitä meitä syyttää, että ei olisi asiaa pidetty esillä niin sivistysvaliokunnassa kuin sitten myöskin tääl- lä suuressa salissa.

Itsekin vähän hämmästelen näitä viime kauden puheita, joita tässä olen lukenut. Esimer- kiksi sivistysvaliokunnan varapuheenjohtaja, perussuomalaisen edustaja Koponen täällä erittäin lämpimästi on viime vaalikaudella toivonut, että nyt tämä kokeilu pitää viedä maa- liin asti, mutta sivistysvaliokunnassa me keskustalaiset jäätiin yksin tämän asian kanssa, ei saatu mistään puolueesta tukea. Toivotaan, että nyt kun tämä aloite täällä eduskunnassa lähtee käsittelyyn, niin sitten palauteltaisiin myöskin ne edellisen vaalikauden kommentit tähän liittyen.

Arvoisa rouva puhemies! Olen kuullut, että monessa asiassa täällä salissa on viitattu sii- hen, että täytyy ottaa mallia muista Pohjoismaista, täytyy ottaa hyviä käytänteitä käyttöön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

muista Pohjolan maista, ja tähän alueelliseen opintolainahyvitykseen löytyy sieltä Norjasta malli, jota hyvin voitaisiin täällä nimenomaan kokeilla. Nythän on nimenomaan kyse kokeilusta, ja Norjasta löytyy malli, joka pystyttäisiin täällä tekemään. Ja niin kuin tuossa edustaja Räsänen ansiokkaassa puheenvuorossa kuultiin, niin viime kaudelta löytyvät pohjat tähän ja 25 kunnan luettelo Itä-, Pohjois-Suomesta. En nyt muista enää ulkoa näiden kaikkien kuntien nimiä, niin en lähde niitä tässä luettelemaan, mutta esimerkiksi Pohjois-Savosta oli muistaakseni Sonkajärvi ja Rautavaara mukana ja Pohjois-Karjalasta oli myöskin useampia kuntia, niin kuin sitten Kainuusta ja Lapista.

Nyt toivoisin, että meiltä löytyisi ennakkoluulottomuutta lähteä kokeilemaan. Täällä salissa on lukemattomia kertoja kuultu, että Itä- ja Pohjois-Suomi vaativat tekoja puheiden sijaan. Tässä on konkreettinen keino lähteä kokeilemaan, pystytäänkö koulutettua työvoimaa, valmistuneita opiskelijoita, saamaan alueelle, ja tähän meillä on loistava malli. Toivon, että myöskin hallituspuolueissa tähän tartutaan.

Haluan vielä lopuksi kiittää erityisesti edustaja Lehtistä siitä, että olette täällä paikalla kuuntelemassa. Arvostan tätä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

18.07 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Toki olin toivonut itsekkin, että myös nykyisestä hallituksesta olisi täällä enemmän ihmisiä keskustelemassa tästä asiasta, koska kuitenkin viime vaalikaudella monet nykyisten hallituspuolueiden edustajat toivat esille, kuinka tärkeänä he pitivät tätä asiaa. Arvostan sitä samoin. Edustaja Lehtinen varmaan sitten kertoo koko hallituksen suulla, miksi sitten kuitenkin se arvostus ei oikein alueellisessa tasa-arvossa näy tuossa hallitusohjelmassa.

Kuten täällä on lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Räsänen kertonutkin, tähän ei ole mitenkään ainutlaatuinen asia. Meillä on Euroopassa kokeiluja tehty. Meillä on lainsäädäntöä muissa maissa, ja tämä on viime vaalikaudella erittäin tarkkaan perattu ja käyty läpi. Lainsäädäntökin saatiin valmiiksi, kunnes se sitten juuttui suurempaan poliittiseen neuvotteluun, ja koska sitä ei haluttu laittaa osaksi siihen kuulumattomia asioita, niin se ei ikinä lopulta eduskuntaan asti sitten tullut, mikä on totta kai harmi. Mutta toivoisin, että siitä viime vaalikauden hyvästä yhteistyöstä, mitä HAMA-verkosto teki, ja laajasta yhteisymmärryksestä, jossa kaikki näkevät myös tämänkaltaiselle asialle tärkeyttä, nykyinen hallitus voisi viedä sitä asiaa myös eteenpäin.

Valitettavasti hallitusohjelmassahan on erittäin vähän, jos ollenkaan, minkäänlaisia alueelliseen tasa-arvoon liittyviä toimenpiteitä. Se on kyllä näin keskustalaisena kansanedustajana erittäin suuri pettymys. Se on pettymys myös siihen nähden, kuinka viime vaalikaudella silloista hallitusta kritisoitiin. Suomen aluekehitys ei ole ollut mitenkään täydellistä, ja siihen täytyy pystyä vaikuttamaan myös poliittisilla päätöksillä. Sitä vartenhan meidät on tänne myös valittu. Mutta jos tämänkään kaltaisia asioita ei sitten haluta viedä yli hallitus—oppositio-ajan eteenpäin, niin olen hieman pessimistinen sen suhteen, että alueellinen tasa-arvo sitten saavuttaisi laajempaa tukea tämän talon puolueilta, jos ei se kerta kaikkiaan tämänkään hallituksen hallitusohjelmassa nyt näy.

Sen sijaan hallitusohjelmassahan on lukuisia kohtia, joissa alueellista verkkoa tullaan tiivistämään. Sitä perustellaan julkisen talouden säästöillä, mutta kyllä politiikassa kysymys on ennen kaikkea myös tahdosta ja painotuksista. Me olemme kuitenkin pystyneet tekemään vaihtoehtoisen budjetin siitä, kuinka vaikka sosiaali- ja terveystalouksista ei leika-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

ta, otettaisiin vähemmän velkaa. Iso osa hallituksen sosiaali- ja terveystaloudellisuudesta tulee tarkoittamaan yksikköjen kiinni laittamista ja lähipalveluiden menemistä kauemmas. Lisäksi siellä on hallintoon liittyviä keskittymisiä, kun puhutaan vaikkapa avien lukumäärän siirtämisestä yhteistoiminta-alueille, samoin ely-keskusten y-puolen siirrosta näille yhteistoiminta-alueille ja tuoreimpana tietona myös ely-keskusten liikennepuolen siirrosta Väylävirastolle. Kyllä minua ihmetyttää, missä tämä alueellinen tasa-arvo tämän hallituksen toiminna näkyy.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

18.10 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että myöskin tämän puheenvuoron jälkeen vielä arvostatte sitä, että olen täällä salissa käymässä keskustelua teidän kanssanne. [Suna Kymäläinen: Up to you!] En ole mitenkään alueellisen keskittämisen kannattaja, ja siitä syystä halusin tätä keskustelua jäädä kuulemaan ja käymään teidän kanssanne.

Tämä lakialoite alueellisesta opintolainahyvityksestä oli tosiaan jo viime kaudella valmistelussa, mutta se ei mennyt läpi. Pitääkin kieltämättä kyllä kysyä, saiko keskusta vasemmistohallituksessa muuta kuin maakunnat läpi. [Katri Kulmunin välihuuto] — Se on totta. — Aloitteella olisi varmasti positiivinen vaikutus syrjäseuduille, niin kuin tässä on esitetty. Nehän ovat jo valmiiksi muuttotappiollisia paikkoja, ja siitä näkökulmasta tämä on minun mielestäni erittäin kannatettava esitys.

Tosiasia on kuitenkin se, niin kuin tässä myöskin on tullut jo esiin, että hallitusohjelmassa ei ole minkäänlaista merkintää tästä asiasta eikä tällä hetkellä yhteenkään ylimääräiseen kuluun ole varaa. Niin kuin tiedätte, meidän pitäisi etsiä lisää säästöjä valtion budjetista.

Toisaalta pakko on ihmetellä sitä, että keskusta tulee nyt tämän aloitteen kanssa ulos. Miksi syrjäseutujen etujen ajaminen ei teitä kiinnostanut siinä vaiheessa, kun hallitusta muodostettiin, vaan teitte pelkästään sen tyhjän paperin? [Vesa Kallio: Voi hyvänen aika!] Unohtuivatko maaseutu ja äänestäjät silloin, vai mitä tapahtui? [Vesa Kallio: Ei todellakaan enää arvosteta!] — Kiitos, näin odotinkin.

Minä olen sitä mieltä, että yksin me tai yksin te ette saa näitä asioita eteenpäin. Minä toivoisinkin, että meidän yhteistyömme voisi kehittyä näissäkin asioissa. [Katri Kulmuni: Kaunis pohjustus!] — Oli, oli. Eikö ollutkin äärimmäisen kaunis pohjustus?

Henkilökohtaisesti kannatan tätä aloitetta, mutta perustelluista syistä se ei varmaan tule etenemään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

18.12 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tahdon aivan aluksi kiittää hyvää kollegaa, edustaja Hanna Räsästä tämän aloitteen tekemisestä. Teitte aloitteen viime kaudella jo kertaalleen, ja se sai ymmärtääkseni silloin erittäin laajan kannatuksen eri eduskuntaryhmissä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on maantieteellisesti todella iso maa. Ja kuten tiedämme, varsinkin itäisessä ja pohjoisessa Suomessa on alueita, joihin on ollut vaikea saada nuorta väkeä. Tämä edustaja Räsäsen lakialoite alueellisesta opintolainahyvityksestä olisi täsmälääke tähän ongelmaan, eli vastavalmistunut saisi opintolainansa enintään 8 200 eu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

ron hyvityksen, jos muuttaisi valmistumisen jälkeen johonkin niistä 25 kunnasta, jotka tässä aloitteessa on määritelty.

Kyse olisi kokeilusta, joka tehtäisiin vuosina 2024—2027. Jos tulokset olisivat hyviä, käytäntöä olisi varmasti hyvä jatkaa. On nimittäin aivan varmaa, että työntekijäpula maakuntien Suomessa tulee jatkumaan. Ja varmaa on myös se, että opiskelijat tarvitsevat myös jatkossa keinoja selviytyä opintolainastaan. Tässä lyötäisiin kaksi karpästä yhdellä iskulla.

Toivottavasti lakialoite saa eduskunnan laajan tuen ja etenee tällä kertaa maaliin saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

18.13 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Päätin käyttää tässä puheenvuoron, koska niin moni on ihmetellyt, miksi kaikki eivät ole tukemassa tätä esitystä. Minä en ole tukemassa tätä esitystä sen takia, että se sotii niitä poliittisia periaatteita vastaan, joiden takia olen politiikassa mukana.

Ensinnäkään en kannata taloudellisten etujen jakamista ihmisille asuinpaikan perusteella. Minusta se ei ole kestävä eikä täysin yhdenmukaista meidän yhdenvertaisuushanteidemme kanssa. En myöskään pidä siitä, että tämä esitys koskee vain korkeakouluopintojen vuoksi lainaa ottaneita henkilöitä eikä henkilöitä, jotka ovat toisen asteen opintojen vuoksi joutuneet lainataakkaa kasvattamaan ja jotka sekä odotettavissa olevan tulokertymän että myöskin hyvin todennäköisesti oman perhetaustansa vuoksi ovat huomattavasti pienituloisempia ihmisiä kuin nämä korkeakoulutetut.

Lisäksi esitän kysymyksen: onko oikea ja kestävä tavoite se, että koko maa pidetään asuttuna, vaiko se, että ihmisillä on mahdollisuus valita asuinpaikkansa? Nämä saattavat johtaa yhtäläiseen lopputulokseen, mutta ovat kaksi aivan eri ihannetta. Minulle on noin niin kuin Suomen pinta-alan kannalta aivan yhdentekevää, missä kohtaa tätä maata ihmiset haluavat asua, mutta sen sijaan pidän kyllä tärkeänä ja tavoiteltavana sitä, että ihmiset voisivat mahdollisimman pitkälti valita sellaisen asumistyyppin ja semmoisen asuinalueen, joka on heidän unelmiensa ja tavoitteidensa mukaista. Tämän jälkimmäisen tavoitteen toteuttamiseen eivät lyhytaikaiset raha-avustukset ole suinkaan oikea keino, vaan silloin oleellista olisi tietystikin huolehtia siitä, että elämisen ehdot noin ylipäätään toteutuvat mahdollisimman hyvin sellaisissa paikoissa, missä ihmiset osoittavat halukkuutta asua, elää ja elämänsä rakentaa.

Näiden poliittisten ja periaatteellisten syiden lisäksi pidän tätä kokeilua myös siltä kannalta hankalana, että jotta tämän tosiasiallisia vaikutuksia pystyttäisiin arvioimaan, niin seurantajakson pitäisi olla hyvin pitkä. Pitäisi nähdä myös, mitä tapahtuu, kun ne kolme kevennyserää on maksettu. Jäävätkö ihmiset näille alueille, vai päättävätkö elämästään jollakin tavalla toisin sitten siinä vaiheessa, kun sitä rahaetua ei ole enää saatavissa ja etenkin jos kysymys on ollut siitä, että rahaedun takia on kirjat sidottu eri paikkaan kuin mihin luontaisesti se halu omaa elämää rakentaa on tosiasiallisesti kohdistunut?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kulmuni.

18.16 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Toki tämän lakialoitteen kanssa voi olla eri mieltä, ja sikäli on totta kai politiikassa aina helpompi käydä sitä dialogia, jos tie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

tää, mistä toinen tulee, ja sitten todetaan vain se, kuten oli varmasti äskeisen puhujan kanssa, että olen tästä asiasta eri mieltä, että meidän ei kannata käydä sitä debattia keskenämme.

Sen sijaan on pakko tarttua kyllä nyt tähän edustaja Lehtisen puheenvuoroon, kun perussuomalaiset kuitenkin sanovat kannattavansa tätä asiaa mutta he eivät vain tee sille asialle yhtään mitään. Totta kai keskustaa voi kritisoida siitä, että miksi te ette itse laittaneet tätä asiaa jo valmiiksi. No, me teimme kuitenkin asiat siihen pisteeseen asti, että siitä on lainsäädäntöselvitystyö tehty, siitä on lakiesitys olemassa. Nyt tarvittaisiin se lakiesitys eduskuntaan, ja sitä viimeistelyä kuitenkin nykyhallitus ei halua tehdä. Toki nykyhallitus voi koettaa syyttää aina oppositiota, että olisitte itse tehneet paremmin, ja kaikki hallituksen huonot esitykset ovat suunnilleen keskustan syytä, mutta voin vakuuttaa teille, että hallitus vastaa itse hallituksen huonoista esityksistä.

Ja kyllä minua ihmetyttää tämä, kun aiheena kuitenkin on alueellinen tasa-arvo ja se, kuinka voitaisiin osaltaan vastata siihen, miksi meillä on osassa Suomea huutava pula osajista, miksi meidän alue- tai väestörakenne on tietynlainen, miksi Itä-Suomen tilanne on senkaltainen kuin se on. Siihen vaikuttavat tietenkin maailmanpolitiikan suuremmat virrat. Kyllä meidän kaikkiin näihin asioihin täytyy koettaa jollakin tavalla puuttua. Ei niihin ole olemassa mitään kategorisia ratkaisuja, jotka hoitaisivat kaikki asiat kuntoon, mutta voin vakuuttaa, että ne toimet, joita nyt hallitus on esittänyt alueellisen verkoston tiivistämisestä sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta, valtionhallinnon läsnäolon keskittämisestä aluehallintovirastojen, ely-keskuksien osalta, eivät tule missään nimessä parantamaan sitä alueellisen tasa-arvon tilannetta, missä Suomi tällä hetkellä on.

Kaiken tämän lisäksi ovat vaikkapa nämä Euroopan tasoiset alue- ja koheesiorahat. On hienoa, että Länsi-Suomi hallitusohjelmassa saa kasvupanostuksia 130 miljoonaa euroa, ja he ovat varmasti sen ansainneet, mutta kun itäraja on kiinni, niin totta kai herää kysymys, miksi tuo yli tuhatkilometrinen raja meidän itäisessä Suomessa ei olisi myös oikeutettu jonkinlaisiin alueellisiin panostuksiin, kuten vaikkapa Länsi-Suomi on nyt oikeutettu. Sen sijaan itärajaltahan leikataan. Siis ne varat, mitä edellinen hallitus sinne oli kanavoinut yhteistä kansainvälisiä rajat ylittävien hankkeiden rahoitusta, olisi voitu jättää Suomen puolelle, mutta ne on päätetty leikata pois. 32 miljoonaa euroa leikataan pois EU-rahoitusta asioista, jotka edellinen hallitus sinne päätti. Tämä on tosiasia se alueellisen tasa-arvon linja, mikä löytyy hallitusohjelmasta, joten siksi ajattelen, että on suoraselkeistä olla tätä lakialoitetta vastaan, jos joku on sitä mieltä. Minä olen tietenkin toista mieltä, mutta se, että menee kaksilla rattailla, että puhuu sen puolesta muttei tee asialle mitään, ei ole minusta suoraselkeistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

18.19 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vähän samalla tavalla kuin edustaja Kulmuni en käytä paljon aikaa väittelyyn edustaja Kontulan kanssa, mutta sen verran sanon tästä alueellista opintolainahyvityksestä, että tämä ei todellakaan ollut meidän harvaan asutun maaseudun työryhmän keksintö tai ministeriön keksintö vaan tässä ovat Itä-Suomen yliopiston tutkijat ne, jotka tekivät tämän pohjan meille. He arvioivat monia erilaisia vaihtoehtoja. Siellä oli erilaisia opiskelijaryhmiä, siellä oli erilaisia alueita, siellä oli lukuisia eri vaihtoehtoja, ja siellä oli myös seuranta mukana. Ja tässä minun lakiesityksessäni, keskustan lakiesityksessä, oleva on sitten se esitys, mihin yliopistotutkijat päätyivät,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

että tämä on se esitys, mitä kannattaa Suomessa kokeilla. Eliikkä kyllä täällä on, sanotaanko näin, ei vain kansanedustajat vaan myös tutkijatasot takana, tämän esityksen takana.

Sitten jos puhutaan vielä tästä ihmisten asumisesta, totta kai olen samaa mieltä siitä, että ihmisten pitäisi pystyä itse päättämään, missä he haluavat asua. Ja olisi hienoa, jos olisi mahdollista kaikille ihmisille, että he voisivat päättää kodin sijainnin ja siellä olisi sitten vieressä työpaikka, siellä olisi päiväkotia, siellä olisi koulu ja siellä olisi kauppa ja kaikki menisi hyvin, mutta valitettavasti tilanne on se, että meillä on laaja maa, iso maa pinta-alallisesti. Ja kun samanaikaisesti nyt on vielä turvallisuuspoliittinen tilanne muuttunut, niin se on myös Suomen turvallisuuskysymys, että ihmiset eivät pakkaannu pelkästään tänne kaupunkeihin, vaan meillä tulee olla asutusta myös siellä harvaan asutussa Suomessa. Ja tässä ovat takana taas viisaammat kuin me kansanedustajat: useat turvallisuusalan ihmiset niin sisä- kuin ulkopoliittikan saralta ovat sanoneet, että Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen elinvoima on koko Suomen turvallisuuskysymys — sekään ei ole täällä talossa keksitty asia. Kyllä minä olen sitä mieltä, että vaikka totta kai eri poliittisista lähtökohdista tulevat ihmiset ajattelevat asioista eri tavalla, niin nyt meidän tulee ajatella kansallista turvallisuutta, koko Suomen elinvoimaa.

Ja on myös — niin kuin aloitin tuon minun puheenvuoroni tuolta pöntöstä — pakko uskaltaa kokeilla ja tehdä asioita eri tavalla. Jos nykymalli ei toimi, niin on pakko uskaltaa kokeilla. Norjassa on omat kokeilut, siellä on useita eri kokeiluja, ei vain tämä alueellinen opintolainahyvytys. Virossa on ollut kokeiluja: Viro on tukenut Narvan seutua. Ranskassa tehdään elinvoimapanostuksia Pohjois-Ranskan alueelle. Ranskan hallitus on ajatellut näin, että jos sinne ei elinvoima omalla painollaan mene, niin hallitus lähtee tekemään omia panostuksiaan, julkisia panostuksia, sinne Pohjois-Ranskaan, niin että sitten yksityinen raha tulee perässä ja tavallaan Ranskan elinvoima säilyy tätä kautta. Että kyllä muualakin maailmassa tehdään näitä tekoja. Ei me voida jäädä tuleen makaamaan täällä Suomessa, vaan kyllä on pakko uskaltaa tehdä asioita eri tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tiedoksenne, arvoisat edustajat, että tämä on aikarajoitettu osio tässä jälleen ja se aika on kohta loppu. Myönnän puheenvuorot näille kahdelle, jotka ovat täällä, eli edustajille Lehtinen ja Kontula, mutta mikäli tulee lisää, niin ne siirtyvät sitten sinne seuraavaan vaiheeseen eli kaikkien muitten jälkeen. — Eliikkä Lehtinen.

18.22 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! En puhu pitkään, mutta on todettava se, että niin kuin keskustakin on varmasti tietoinen, niin hallituksessa kukaan ei saa yksin läpi omia asioitaan vaan pitää löytää konsensus siihen, että hallituksesta kaikki puolueet ovat samaa mieltä, että tätä asiaa tullaan edistämään. Siitä syystä yksittäisen puolueen osalta aina toimet ovat rajallisia.

Se vaihtoehto, että ihminen voisi aina valita, missä asuu, valita sen ympäristön, ja että olisi tasapuoliset palvelut ympäri Suomea, yhdenvertaiset, ja etteikö niitä tulisi hallituksen tai poliittisten toimien avulla edistää, niin siitä minä olen kyllä edustaja Kontulan kanssa hyvinkin paljon eri mieltä. Eli miten vaikka pääkaupunkiseutua kehitetään valtion toimesta laittamalla tänne virastot ja muut paikat, niin yhtäläisesti myöskin maaseutu ja esimerkiksi Itä-Suomi vaativat merkittäviä tukitoimia valtiolta, jotta sielläkin on mahdollisuus asua ja kehittää. Ja kuten on tuotu esiin tässä, se on myöskin turvallisuuskysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 14/2024 vp

Toivon, että tällä hallituskaudella saadaan EU-rahoitusta merkittävästi lisää Itä-Suomeen näistä erityisistä seikoista johtuen ja ennen kaikkea tästä rajatilanteesta johtuen. Jos me ei siinä neuvottelussa onnistuta, niin sitten tietysti hallitusta voi mätkiä vähän lisää, eli jos tätä tärkeätä asiaa ei pystytä viemään eteenpäin.

Myöskin tässä kun aikuiskoulutustukeen ollaan tekemässä muutoksia, niin tämäntyyppiset esitykset ovat mielestäni hyviä siitä, että tämä olisi yksi vaihtoehto siihen, miten sitä tukea ja ehkä sen tuomia ongelmia voitaisiin sitten korjata. Siinäkin mielessä tämä esitys olisi ehkä kokeilumuotoisesti kannatettava. Katsotaan, miten asiaa voimme edistää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

18.24 Anna Kontula vas: Niin, arvoisa puhemies, edustaja Räsäselä toteaa, että jos itse perustelen kantani sillä, että tässä on kysymys periaatteista, niin se, että jossain on joku tutkija sanonut näin, ei ole kovin vahva vasta-argumentti sille ensinnäkään sen takia, että tutkijat eivät ole — elleivät ole filosofeja — periaatteiden asiantuntijoita, ja toiseksi sen takia, että se, että joku on jotakin, ei ole argumentti yhtään mistään.

Mitä tulee turvallisuuspoliittisiin näkökulmiin, niin minä en ole lainkaan vakuuttunut, että jos turvallisuuspoliittisin perustein haluttaisiin pitää tätä maata mahdollisimman laajalti asuttuna, että juuri valmistuneisiin, opintolainataakan alla kamppaileviin korkeakoulutettuihin satsaaminen olisi ehdottomasti se kaikkein tehokkain keino päästä eteenpäin, mutta sillä ei minun argumenttini kannalta ole kauheasti mitään merkitystäkään, koska pidän ihmisten mahdollisuutta valita asuinsijansa tärkeämpänä asiana kuin tällaista kansallista, hyvin hämärää yleispoliittista turvallisuusnäkemystä.

Mikä sitten olisi se tapa, jolla edistetään ihmisten mahdollisuutta asua mahdollisimman hyvin toivomallaan tavalla, jos se ei sitten ole se, että valmistuttua annetaan muutama tonni vuodessa? Esimerkiksi omalta kohdaltani olen nyt muuttanut pienemmälle paikkakunnalle — olen korkeakoulutettu siis — ja muuttaisin vielä kauemmas syrjäkylille, jos saisin sinne valokuidun. Ja uskon vakaasti, että nimenomaan korkeakoulutettujen kohdalla se, että sinne syrjäkylille saataisiin valokuitu, olisi huomattavasti suurempi houkutustekijä kuin se, että saat pari vuotta muutaman tonnin opintolainoja anteeksi. Tätä tarkoitan sillä, että jos tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin tukeminen sillä lailla, että heillä on mahdollisuus valita asuinsijansa, niin ne keinot ovat erilaiset kuin silloin, jos tavoitteena on ylipäätään vain niin kuin mahdollisimman monen neliökilometrin asuttaminen Suomen alueelta.

Edustaja Lehtiselle totean vain, että jos haluaa argumentoida vastaan, kannattaa ensin kuunnella, mitä toinen on sanonut.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.